

Motion till riksdagen 2008/09:N364

av **Jan Lindholm m.fl. (mp)**

Lokalt miljöansvar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten för en kommun att utan nationell hänsyn besluta om prospektering för uranbrytning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU:s rätt till svenska naturtillgångar avvecklas.

Bakgrund

Brundtlandkommissionen definierade 1987 "hållbar utveckling" som "att utvecklingen tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov". Kommissionens rapport var underlag till FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio 1992. I Rio uttalades bl.a. att en strävan efter en hållbar utveckling bör genomsyra relevanta statliga politikområden. Den svenska regeringen har drivit detta på EU-nivå både genom den s.k. Cardiffprocessen och vid toppmötet i Göteborg.

De senaste åren har resursknappheten börjat bli påtaglig. Matpriserna stiger dramatiskt och även priset på de flesta ändliga råvarorna. Villkoren för en hållbar utveckling prövas nu i praktiken. Räcker intelligenta lösningar för att möta exempelvis råvarubristen? I vilken mån innebär dagens höga efterfrågetryck inskränkningar för framtida generationer?

Problemet är kanske inte i första hand att mineralerna "tar slut", även om det kan orsaka problem om de mest lättbrytbara fyndigheterna uttöms. Det är även en anledning till de kraftiga prishöjningarna. Det omedelbara problemet är i stället den miljöbelastning som med nödvändighet blir resultatet av brytning, bearbetning och avfallshantering.

Ett grundläggande problem är att enorma mängder material frigörs och riskerar att komma i kontakt med omgivningen, särskilt genom försurande och

Fel! Okänt namn på

metallhaltigt processvatten och lakvatten från deponier. Det liv som finns på jorden har anpassat sig till de koncentrationer av ämnen som finns i biosfären. Om koncentrationerna ändras kan förutsättningarna för liv rubbas.

Gruvavfall kan ge problem med spridning av försurande ämnen, tungmetaller m.m. Även om stora förbättringar gjorts innebär produktionen av stora mängder gruvavfall ett stort åtagande att under överskådlig framtid säkerställa att avfallet hålls avskilt från omgivningen genom t.ex. underhåll av dammar. Miljöproblemen från sulfidmalmsgruvor är särskilt betydande. Dessa omfattar den dominerande delen av gruvproduktionen i Sverige. Årligen genereras ca 25 miljoner ton gråbergsavfall och 20 miljoner ton anrikningssand från sulfidmalmsgruvor. En följd av detta är att Dalälven utgör den enskilt största tungmetallkällan för Östersjön.

Lakvatten från avfallsdeponier bildas under mycket långa tidsperioder. Problemen med att på lång sikt hålla kretsloppen slutna och förhindra läckage ökar med mängden materia att hantera. Brytningen av mer låghaltiga malmer ökar således de problem som måste hanteras. Resultaten från Mistras forskningsprogram MiMi – Åtgärder mot miljöproblem från gruvavfall visar att problemen är långtifrån lösta. Ett annat grundläggande problem är energianvändningen. Bearbetning och anrikning av malm är en mycket energikrävande verksamhet.

Det hållbara samhället måste visa solidaritet med kommande generationer också genom att avstå från att förstöra den biologiska produktionsförmågan. Det är inte enbart brist på ändliga råvaror vi lämnar efter oss. Kontaminerad jord och förorenade vattendrag är inte någon bra grund att bygga framtida välfärd på.

Den värsta formen av förorening som kan ske är den förorening som brytning av uran innebär. Enligt svensk lag så har kommunerna rätt att säga nej till uranbrytning. Detta är förmodligen ännu inte prövat mot det åtagande Sverige har som medlemsland i EU att i ett krisläge ställa våra naturtillgångar till hela unionens förfogande. Eftersom Sverige har beslutat att avveckla kärnkraften och därför inte kan ha något eget intresse att i framtiden utnyttja uranfyndigheter i Sverige så vore det bästa om kunskapen om fyndigheter var så liten som möjligt.

Även vid de provborringar som numera sker på allt fler platser runt om i den svenska idyllen bildas processvattenvolymer av inte obetydlig storlek. Nivån på omhändertagandet av de mineralmängder som följer med upp i samband med dessa provborringar är inte alltid den bästa. Riskfritt är det inte för miljön.

Åtgärdsförslag

Att ta beslut om att inte ge tillstånd till brytning i en kommun är ett svårt beslut. Så som lagen ser ut idag så innebär det oftast att säga nej till ett antal arbetstillfällen. Om kommunerna i stället fick möjlighet att säga nej redan vid provborringstillfället så skulle beslutet lättare kunna fokusera kring det

Fel! Okänt namn på

omedelbara. Oavsett om det blir några framtida eventuella arbetstillfällen eller ej så blir det garanterat miljökonsekvenser av en provborrning. Ganska säkert skulle miljöargumenten ha lättare att vinna gehör med en sådan ordning. Det är det lokala samhället och den lokala miljön som står på spel när mineralfyndigheter ska exploateras. Det vore därför rimligt att kommunerna redan vid provborrning fick möjlighet att säga nej och stoppa försök att kartlägga vad som finns under kommunens yta. Riksdagen bör därför ge regeringen till känna som sin mening vad som ovan anförts i motionen om rätten för en kommun att utan nationell hänsyn besluta om prospektering för uranbrytning.

Att den svenska lagstiftningen är underställd EU:s lagstiftning är ett stort problem både för legitimitetens skull och när det gäller att med lag kunna tillvarata lokala intressen. Om det är så illa som det påstås, att en svensk kommuns rätt att säga nej till mineralbrytning enligt den svenska lagstiftningen inte har något värde i den överordnade EU-lagstiftningen, så är det mycket allvarligt. Frågan är tydligen ej prövad så vad som gäller kanske inte går att få svar på.

Det är dock vår bestämda uppfattning att den situation där en svensk kommun förlorar en sådan tvist inte får uppstå. Skulle det ske så har vi riktigt stora problem. Sveriges regering bör därför snarast möjligt agera inom EU för att säkerställa att en sådan händelse inte ska kunna inträffa. Regeringen bör med andra ord verka för att EU:s rätt till svenska naturtillgångar avvecklas.

Stockholm den 5 oktober 2008

Jan Lindholm (mp)

Bodil Ceballos (mp)

Max Andersson (mp)

Peter Rådberg (mp)